

የጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች ስጋት
ሥራ አመራር የአሰራር
ማንዋል

ሃምሌ 2007

አዲስ አበባ

13086
09-11-07

3-0/273/07

29 ሐምሌ 2007

የኢትዮጵያ ጥቅም ላይ የዋለው የሕግ
የሥነ ምግባር ሚኒስቴር
The Ministry of Trade and Public
Administration
Ethiopian Revenue and Customs Authority

በአባሪው ለተዘረዘሩት በሙሉ

በያሉበት

ጉዳዩ:- ማኑዋል መለክን ይመለከታል

የታክስ ህግ ተገኝነት ስጋት ስራ አመራር ዳይሬክቶሬት አሰራሮችን ወጥ በማድረግ ተጠያቂነት እና ኃላፊነት በግልጽ የሚያሳይ አሰራር ለመዘርጋት ጥረቶችን እያደረገ ይገኛል። ከዚህ ጋር በተያያዘ ፡-

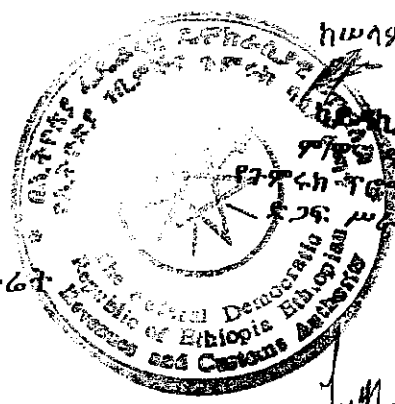
1. የጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች ስጋት ስራ አመራር የአሰራር ማኑዋል
2. የካርጎ ስካኒንግ ስጋት ስራ አመራር ማኑዋል

ለስጋት ስራ አመራር ኮሚቴ ቀርበው ከታዩ በኋላ ማስተካከያ እንዲደረግባቸው ተደርጓል። በዚህ መሠረት ከዚህ ሽፍ ደብዳቤ ጋር አባሪ ተደርጎ በተያያዘላቸው የአሰራር ስርዓት መሠረት ስራዎችን በወጥነት እንድታከናውኑ እየገለጽኩ በማኑዋሉ መሠረት ስራዎችን በምታከናውኑበት ወቅት የሚያጋጠሙ ችግሮች ካሉ ለታክስ ህግ ተገኝነት ስጋት ስራ አመራር ዳይሬክቶሬት እንድታሳውቁ አላስባለሁ።

ግልባጭ

- ለዋና ዳይሬክተር ጽ/ቤት
- ለህግ ማስከበር ሥራዎች ዘርፍ

ለታክስ ህግ ተገኝነት ስጋት ስራ አመራር ዳይሬክቶሬት
ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን

ከሠላምታ ጋር
ሚኒስቴር ገዢ
የጉምሩክ ጥቅም ላይ የዋለው ሚኒስቴር
ሥራዎች ዘርፍ

29/11/07

ቅንጫፍ ጽ/ቤቶች

- ለ/አ ቃሊቲ ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
- አዲስ አበባ ኤርፖርት ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት

አዲስ አበባ

- ለአዳማ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
አዳማ፤
- ለድሬደዋ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ድሬደዋ፤
- ለሐዋሳ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ሐዋሳ፤
- ለባሕር ዳር ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ባህር ዳር፤
- ለመቀሌ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
መቀሌ፤
- ለኮምቦልቻ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ኮምቦልቻ፤
- ለሞያሌ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ሞያሌ፤
- ለሚሌ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ሚሌ፤
- ለጂጂጋ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ጂጂጋ፤
- ለሞጆ ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ሞጆ፤
- ለጋላፊ ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት
ጋላፊ፤

የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ
ባለስልጣን

የታክስ ህግ ተገዥነት ስጋት ሥራ
አመራር ዳይሬክቶሬት

የጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች ስጋት ሥራ አመራር
የአሠራር ማኑዋል

ሐምሌ 2007 ዓ.ም

አዲስ አበባ

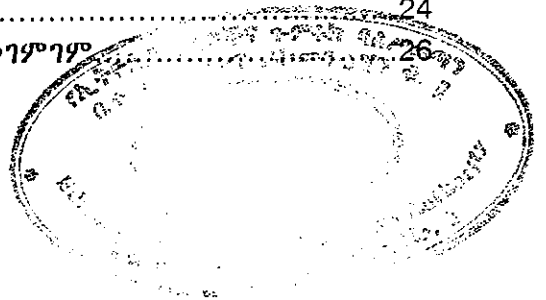

ምዕራፍ አንድ

- 1.1. መግቢያ.....1
- 1.2. የተቋሙ ራዕይና ተልእኮ መግለጫ.....3
- 1.3. ዓላማ.....4
- 1.4. አስፈላጊነት.....4
- 1.5. የተፈጻሚነት ወሰን.....4
- 1.6. ትርጉም.....5

ምዕራፍ ሁለት:- የስጋት ስራ አመራር የአሰራር ፍሰት

- 2.1. የተግባር ቅደም ተከተል(ደረጃዎች).....7
 - 2.1.1. የመጀመርያ ደረጃ:- ስጋቶችን መለየት.....7
 - 2.1.2. ሁለተኛ ደረጃ መረጃ:- ማሰባሰብ እና ማደረጃት.....8
 - 2.1.3. ሶስተኛ ደረጃ:- ስጋት መተንተን እና የስጋት ደረጃ ማውጣት.....9
 - 2.1.4. አራተኛ ደረጃ:- ስጋት መጣልና በሲስተም የተጣለ ስጋት ማሻሻል.....11
 - 2.1.4.1. የገቢ ዕቃ ስጋት አጣጣል.....11
 - 2.1.4.1.1. በሲስተም ስጋት መጣል በማይቻልበት ሁኔታ.....11
 - 2.1.4.1.2. በሲስተም የተጣለ ስጋት በማኑዋል (manually) ማሻሻል.....12
 - 2.1.5. የገቢና ወጪ ዕቃዎች ትራንዚት ስጋት ደረጃ አጣጣል.....17
 - 2.1.5.1. የገቢ ትራንዚት.....17
 - 2.1.5.2. የወጪ ትራንዚት.....19
 - 2.1.6. የገቢ መንገዶች የስጋት ደረጃ አወሳሰን.....20
 - 2.1.7. ጉምሩክ መጋዘን ድልድል.....22
 - 2.1.8. የወጪ ዕቃዎች ስጋት አመዳደብ.....24
 - 2.1.9. ደረጃ አምስት:- የስጋት ደረጃችን ውጤት መከታተልና መገምገም.....26

ምዕራፍ አንድ

1.1. መግቢያ

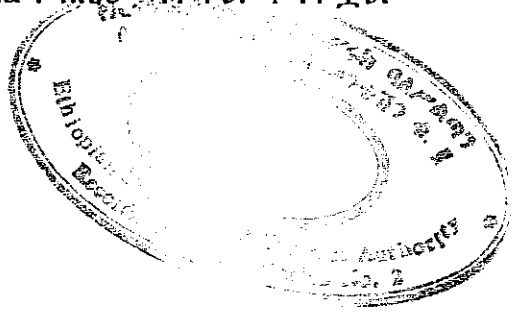
የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ዘመናዊ የጉምሩክ አስተዳደርን ለመገንባት ዘርፈ ብዙ ጥረቶችን እያደረገ ይገኛል። ከዚህም አንዱና ዋናው የጉምሩክ አሠራርን ሙሉ በሙሉ የስጋት ሥራ አመራርን መሠረት ያደረገ ሆኖ የተቀላጠፈ አገልግሎትና ቁጥጥር የተጣጣመ እንዲሆን ማስቻል ነው። የስጋት ሥራ አመራር አለም አቀፋዊ ይዘት ያለው የአሠራር ሥርዓት ሲሆን ለሀገራዊ ነጋዴዎች የተቀላጠፈ አገልግሎት መስጠት፣ ለሀገር ተገዢ ባልሆኑት ላይ ደግሞ ተገቢውን ቁጥጥር ለማድረግ እና ወደ ህግ ተገኝነት ለማምጣት የሚያስችል ዘመናዊ የአሰራር ዘዴ ነው። መረጃዎችን ከተለያዩ ምንጮች በመሰብሰብና ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በመተንተን ፈጣን አገልግሎት አሰጣጥን ከውጤታማ ቁጥጥር ጋር አጣጥሞ ለመተግበር የሚያስችል ስልት ነው።

ከዚህ ጋር በተያያዘ ባለስልጣኑ ገቢን በብቃት ለመሰብሰብ፣ ኮንትሮባንድን ለመከላከል እና የሀብረተሰቡን ደህንነት ለመጠበቅ በገቢና ወጪ ዕቃዎች ላይ የሚደረገውን ቁጥጥር ስጋትን መሰረት ባደረገ አኳሆን እንዲፈጸም እየሰራ ይገኛል። ነገር ግን በአሁኑ ጊዜ ወጥነት ያለው የአሰራር ማኑዋል በአገር አቀፍ ደረጃ ባለመኖሩ ተጠያቂነት እና ወጥነት ያለው አሰራር ተግባራዊ ማድረግ አልተቻለም። እነዚህ ስራዎች በተገቢው ሁኔታ ማከናወን ይቻል ዘንድ ወጥነት ያለው የስጋት ሥራ አመራር ማኑዋል መቅረጽና ተግባራዊ ማድረግ አስፈላጊ ነው። በስጋት ሥራ አመራር ያልተደገፈ አገልግሎት አሰጣጥ ንግድን የማሳለጥ ተግባር ከማስተጋገሉ ባለፈ ቁጥጥር ሊደረግባቸው የሚገቡ ስጋቶችን ለይቶ ትኩረት ማድረግ ሲገባው በሁሉም ላይ ቁጥጥር በማድረግ አላስፈላጊ የሆነ መስተጓጉል እንዲሁም የሃብት ብክነት ያስከትላል።

የጉምሩክ ቁጥጥር የስጋት ሥራ አመራርን መሰረት ባደረገ መልኩ ተግባራዊ ማድረግ ዘርፈ ብዙ ጥቅሞች ሲኖሩት በዋናነት ንግድና ኢንቨስትሜንትን ለመደገፍ፣ ሀገራዊ ነጋዴዎችን ለማበረታት እና ሀገራዊ የንግድ እንቅስቃሴዎችን ለመቆጣጠርና ወደ ሀገራዊ ስርዓት ለማምጣት ከፍተኛ ሚና አለው። ስለሆነም ይህ የአሰራር ማኑዋል ከዚህ በፊት ሲሰራ የነበረ ወጥነት የጎደለው አሰራር ለማስቀረት እና ግልጽነትና ተጠያቂነት በሚያሰፍን መልኩ ስራዎችን ለማከናወን ያለመ ነው።

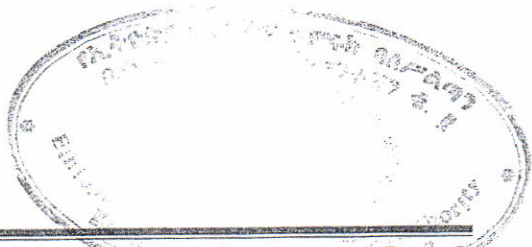
ማኑዋሉ ሊዘጋጅ በሀገሪቱ የሚገኙ ሁሉም የጉምሩክ ኬላዎችና መቅረጫ ጣቢያዎች ላይ የሚደረጉ የቁጥጥር ሥራዎች በአውቶሜሽን ሲስተም የታገዘ እንደሚሆን ከግምት ውስጥ በማስገባት ነው። አሁን ያለው የሲስተም የጥራት ክፍተትና መቆራረጥ ዳይሬክቶሬቱ በሚሰራቸው ስጋት ስራ አመራር የማጠናከርያ ስራዎች በቀጣይ በእጅጉ በማሻሻል በማኑዋል የሚቀየር ስጋት ውሱን እንደሚሆን ይታመናል። ሆኖም በየቅ/ጽ/ቤቶች የስጋት ስራ አመራር ስራዎችን በማጠናከር አፕራሽናል የሆኑ ስጋቶችን ለመቆጣጠር እና ወቅታዊ የሆኑ ተለዋዋጭ ሁኔታዎችን ታሳቢ በማድረግ አገልግሎቱን ማፋጠን ያስፈልጋል። ሲስተም የጣለውን ስጋት ደረጃ በባለሙያዎች ጣልቃገብነት ማሻሻያ ማድረግ ሲያስፈልግ፣ በአውቶሜሽን ሲስተም የስጋት ደረጃ መጣል ሳይቻል ሲቀር ባለሙያዎች ስጋት እንዲጥሉ፣ ሲስተም በጣለው ስጋት ጣልቃ ገብተው እንዲያሻሽሉ የሚጋብዙ ሁኔታዎችና የጣልቃገብነቱ ደረጃ በዚህ ማኑዋል ተካትቷል።

1.2. የተቋሙ ራዕይና ተልእኮ መግለጫ

ከተቋሙ የተመነዘረ የዳይሬክቶሬቱ ራእይ እና ተልእኮ እንደሚከተለው ቀርቧል፡፡

	የተቋሙ	የዳይሬክቶሬቱ
ራዕይ	በ2012 በአፍሪካ ግንባር ቀደም የሆነ ዘመናዊና ፍትሐዊ የታክስ አስተዳደር ሰፍኖ አገራዊ ወጪ በአገራዊ ገቢ ተሸፍኖ ማየት፤	ተቋሙ የዘመነ፣ ፈጣን፣ ፍትሐዊ እና ግልፅነት ያለው በአፍሪካ ምርጥ የታክስ ህግ ተገዥነት ስጋት ስራ አመራር ስርዓት አፈፃፀም ያለው ሆኖ ማየት፤
ተልዕኮ	ታክስና ቀረጥን በፈቃደኝነት የመክፈል ባህልን በማዳበር ህግን ሊያስከብር የሚችል ሙያዊ ብቃትና ተነሳሽነት ያለው ባለሙያ በመጠቀም፣ ዘመናዊ የታክስ እና ቀረጥ አስተዳደር ስርዓት በመዘርጋት፣ ለሃገር ልማት የሚውል ገቢ በብቃት በመሰብሰብ የዜጎችን ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ደህንነት ማረጋገጥ	ዘመናዊ፣ ግልጽነትና ተጠያቂነት ያለው የታክስ ህግ ተገዥነት ስጋት ስራ አመራር ሥርዓት በመዘርጋት ተገልጋዮች ፈጣንና ቀልጣፋ አገልግሎት እንዲያገኙ ማድረግ፤
እሴቶች	ደንበኛ ተኮር አገልግሎት መስጠት፣ የሕብረተሰቡን ደህንነት መጠበቅ ፣ከብልሹ ምግባር የፀዳ የስራ አካባቢ ፣ ሙያዊ ክህሎትን ለተጨማሪ ውጤት መጠቀም (Professionalism) ህግን ማስከበር ፣በቡድን መስራት ፣የሴቶችን ተሳትፎ ማረጋገጥ፤	ዳይሬክቶሬቱ የተቋሙን እሴቶች ይተገብራል፤
አላማዎች	ዘመናዊ የገቢ አወሳሰንና አሰባሰብ ሥርዓት በመዘርጋት ለተገልጋዮች ፍትሐዊ፣ ቀልጣፋና ጥራት ያለው አገልግሎት መስጠት፣ታክስ ከፋዩ ግዴታውን በፍቃደኝነት እንዲወጣ ማስቻል፣ ኮንትሮባንድ፣ የታክስ ማጭበርበርና ስወራን በመከላከልና በመቆጣጠር የታክስና የጉምሩክ ሕግጋትን ማስከበር፣ ኢኮኖሚው የሚያመነጨውን የታክስ ገቢ በብቃትና በወቅቱ መሰብሰብ፣ የፌዴራልና የክልል ታክስ አስተዳደር ሥርዓቶች የተጣጣሙ እንዲሆኑ ለማድረግ ለክልሎች አስፈላጊውን ድጋፍ ማድረግ፤	<ul style="list-style-type: none"> • የጉምሩክ የቁጥጥር እና የተሳለጠ አገልግሎት አሰጣጥ ሥርዓት አፈፃፀም የተጣጣመ ማድረግ፤ • ፈጣን ፍትሐዊ እና ቀልጣፋ የታክስ ህግ ተገዥነት ስጋት ስራ አመራር አገልግሎት ለመስጠት የጉምሩክና የታክስ ስነ ስረዓቱ በመረጃ ቴክኖሎጂ እንዲደገፍ ማድረግ እና • ለልማታዊ ባለ ሀብቶች ምቹ ሁኔታ ለመፍጠር፣ ልዩ የጉምሩክ አገልግሎት ተጠቃሚዎች እና የተመረጡ የኢኮኖሚ አንቀሳቀሽ (AEO) ስርዓትን ማስፋፋት እና ማጠናከር፤ • በጉምሩክ አሠራር ላይ የሚታዩ ክፍተቶችንና ስጋቶች መለየት እና ማስተናገድ፣ አዳዲስ ስጋቶች የሚስተናገዱበት ሥርዓቶችን መቅረፅ፤

1.3. ዓላማ

የዚህ ማንቀል ዓላማ በሁሉም የጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች የሚከናወኑ ስራዎችን በመለየትና እንዴት እንደሚሰሩ እንዲሁም ተጠያቂነትንና ኃላፊነትን በግልፅ በማስቀመጥ በየደረጃው ለሚገኙ ፈፃሚዎችና የስራ ሃላፊዎች የስጋት ደረጃን በተመለከተ የሚወስኑት ውሳኔዎች ወጥነት እና ግልጽነት ባለው መልኩ እንዲፈጸሙ ማስቻል ነው። በተለይ አውቶሜሽን ሲስተም የጣለው የስጋት ደረጃዎች ላይ ችግሮች ሲከሰቱ በማኑቀል ለማሸሻሻል እና አውቶሜሽን ሲስተም በተለያዩ ምክንያቶች የስጋት ደረጃ በማይጥልበት ጊዜ የስጋት ስራ አመራር ባለሙያዎች በጊዜያዊት ሲስተሙን ተክተው በማኑቀል የስጋት ደረጃዎችን ለመጣል የሚያስችል ዝርዝር አሰራር ለማስቀመጥ ያለመ ነው። በተጨማሪም ይህ ማኑቀል የስጋት ስራ አመራር የስልጠና ስነድ ሆኖ ያገለግላል።

1.4. አስፈላጊነት

የዚህ ማኑቀል አስፈላጊነት የስጋት ስራ አመራር መርህ በአዋጁና በፖሊሲው በጥቅል የተገለጸ በመሆኑ፤ ስጋት በባህሪው ተለዋዋጭ በመሆኑ እና አሰራሩን በመመርያ ለማስቀመጥ ስለማይቻል ፈጻሚዎች ስራዎቻቸውን በቀላሉ በግልጽነትና ተጠያቂነት ለማከናወን የሚረዳ መነሻ የአሰራር ማኑቀል ለማስቀመጥ ነው።

1.5. የተፈጻሚነት ወሰን

ማኑቀሉ በማንኛውም የገቢ፣ የወጪ፣ የትራንዚት፣ የገቢ መንገደኞች እና የጉምሩክ ስነ-ስርዓት የሚፈጸምባቸው መቅረጫ ጣቢያዎችና ኬላዎች የሚፈጸም ሲሆን ለሀገር ውስጥ ታክስ ተፈጻሚ አይሆንም።

